

2014-5

Дастлабки тергов ҳаракатлари тўлиқ ўтказилмаган иш бўйича чиқарилган суд қарорлари бекор қилиниб, жиноят иши қўшимча тергов юритиш учун қайтарилди.

Жиноят ишлари бўйича Поп туман судининг 2013 йил 21 июндаги ҳукмига кўра, Я. Жиноят кодексининг 167-моддаси 3-қисми "а" банди, 205-моддаси 2-қисми "а", "в" бандлари, 209-моддаси 1-қисми билан Жиноят кодексининг 45-моддаси қўлланиб, Жиноят кодексининг 59-моддаси тартибида 2 йил муайян ҳуқуқдан маҳрум қилинган ҳолда 2 йил 6 ой, Жиноят кодексининг 59-моддаси 8-қисми тартибида 3 йил муайян ҳуқуқдан маҳрум қилинган ҳолда 3 йил ахлоқ тузатиш ишлари;

А. Жиноят кодексининг 167-моддаси 3-қисми "а" банди, 228-моддаси 2-қисми "а", "б" бандлари билан Жиноят кодексининг 59-моддаси тартибида 2 йил муайян ҳуқуқдан маҳрум қилинган ҳолда 3 йил ахлоқ тузатиш ишлари жазоларига судланганлар.

Жиноят ишлари бўйича Наманган вилоят суди апелляция инстанциясининг 2013 йил 30 июлдаги ажрими билан суд ҳукмининг Я.га оид қисми ўзгаришсиз қолдирилиб, А.нинг ҳаракатлари Жиноят кодексининг 228-моддаси 2-қисми "а", "б" бандларидан 28 ва 209-моддасининг 1-қисмига қайта квалификация қилиниб, ҳукмнинг унга оид қолган қисми ўзгаришсиз қолдирилган.

Суднинг ҳукмига кўра, Я. 2010 йил 14 майдан 2011 йил 5 июлга қадар "Пахта толаси" ОАЖ бошқарув раиси лавозимида ишлаб келиб, А.га тегишли паррандачиликка ихтисослаштирилган ишлаб чиқариш базасини 140.000.000 сўмга, "БКА-3" русумли тухум етиштиришга ихтисослашган универсал жиҳозни 50.000.000 сўмга ва 4.000 бош товуқларни 60.000.000 сўмга, жами

250.000.000 сўмга сотиб олиш бўйича 2010 йил 28 декабрда бир вақтни ўзида рақамсиз ҳамда 13-сонли шартнома тuzган. Рақамланмаган шартноманинг 2.1-бандида, "Ишлаб чиқариш базасини сотиб олиш учун пул маблағи 10 кун мобайнида тўланмаса, пул маблағи тўлангунга қадар харидор тўланмаган ой учун сотувчи тақдим қилган ҳисоб-варақасига асосан ижара ҳақини тўлаши" ҳақида, 13-сонли шартноманинг худди шу бандида эса, "Ишлаб чиқариш базасини сотиб олиш учун пул тўланиб, ҳужжатларни расмийлаштириб олингунга қадар харидор ҳар ойга бир миллион беш юз минг сўм ижара ҳақи тўлаши" ҳақида келишиб, ушбу бандга расмийлаштириш харажатларини харидор ўз зиммасига олиши ҳақида қўшимча киритганлар.

Шундан сўнг "Пахта толаси" ОАЖ томонидан 2011 йил 22 апрелдаги 137-сонли тўлов топшириқномаси билан ОАТБ "Агробанк" филиалидан олинган кредит маблағининг 140.000.000 сўми А.га тегишли хусусий корхонага ўтказилган бўлса-да, Я. ва А. паррандачилик фермасини 2013 йил февраль ойига қадар ОАЖ балансига ўтказмай, жамиятнинг 140.000.000 сўм пул маблағларини растрата қилганлар.

Бундан ташқари Я. мансаб ваколатини суиистеъмол қилиб, хусусий корхонадан 140.000.000 сўмга сотиб олиниб, жамият балансига ўтказилмаган паррандачилик фермаси ва иссиқхонани таъмирлаш учун 2011 йил 17 майда "Пардоз" МЧЖ билан 200.000.000 сўмлик шартнома тузиб, 134.106.325 сўмлик қурилиш-таъмирлаш ишлари бажарилади. Бу қилмиши билан Я. "Пардоз" МЧЖдан қарздорлик вужудга келишига сабабчи бўлиб, "Пахта толаси" ОАЖ манфаатларига жуда кўп миқдорда моддий зарар етказган.

Жиноят процессуал кодексининг 22-моддасига мувофиқ, иш бўйича исботланиши лозим бўлган барча ҳолатлар синчковлик билан, ҳар томонлама, тўлиқ ва холисона текшириб чиқилиши лозим.

Иш ҳужжатларидан кўринишича, 2010 йил 28 декабрда "Пахта толаси" ОАЖ ва А.га тегишли хусусий корхона ўртасида олди-сотди шартномаси имзоланиб, шартноманинг 2.1-бандида ишлаб чиқариш базасини сотиб олиш учун пул маблағи 10 кун мобайнида тўланмаса, пул маблағи тўлангунга қадар харидор ҳар бир ой учун сотувчи тақдим қилган ҳисоб-варақасига асосан ижара ҳақи тўлаши кўрсатилган. Бироқ шартномада ижара ҳақи миқдори кўрсатилмагани ва олди-сотди шартномасини расмийлаштириш харажатлари ким томонидан тўланиши белгиланмаганлиги учун қўшимча шартнома тузилиб, ушбу шартнома асосида "Пахта толаси" ОАЖ хусусий корхонага 250.000.000 сўм ўтказиб бериб, паррандачилик фермасини 2011 йил 2 январда тўлиқ қабул қилиб олган.

Дастлабки тергов ва судда, Я., А., фуқаровий даъвогар ва гувоҳлар, паррандачилик фермаси сотиб олингач, фермада ОАЖ ишчилари буйруқ билан ишлагани, тухум ва гўшт маҳсулотлари етиштирилгани, ташкилотда эркин пул маблағи бўлмагани сабабли бино нотариус орқали расмийлаштирилиб, ташкилот балансига олинмагани ҳақида кўрсатмалар беришган.

Қонун талабига кўра, растрата, талон-тарож қилишнинг бир шакли бўлиб, айбдорга ишониб топширилган ўзгани мулкани сотиш, сарфлаш, истеъмол қилиш, ҳадя қилиш ва бошқа йўллар билан бегоналаштириш тушунилади.

Дастлабки тергов идораси Я. ва А.ни "Пахта толаси" ОАЖнинг 140.000.000 сўм маблағини растрата қилганликда айблаган бўлса-да, ушбу маблағ кимни фойдасига бегоналаштирилганлигини аниқламаган, сотиб олинган паррандачилик фермасини балансга олиши учун "Пахта толаси" ОАЖда эркин пул маблағи бўлган-бўлмаганлигини текширмаган.

Шунингдек, Я.ни хусусий корхонадан сотиб олинган паррандачилик фермаси биносини 2011 йил 5 июлга қадар "Пахта толаси" ОАЖ балансига ўтказмасдан жиноят содир этган деб топган бир вазиятда, ундан сўнг ОАЖда раҳбарлик қилган бошқа шахслар 2013 йил 31 мартга қадар паррандачилик фермасини ОАЖ балансига ўтказмагани ҳолатига ҳуқуқий баҳо бермаган.

Тергов идораси Я. ва А. 2010 йил 28 декабрда "Пахта толаси" ОАЖ ва хусусий корхона ўртасидаги бир вақтнинг ўзида икки хил мазмундаги олди-сотди шартномасини тузиб, ҳужжатларга сохта маълумот киритиб, мансаб сохтакорлиги жинояти содир этганликда айблаган бўлса-да, ушбу шартномаларнинг бири иккинчисини мазмунан тўлдириши, бу ҳолатда тарафларнинг манфаатларига зарар етказилмаганлиги ҳолатларига эътибор қаратмаган.

Бундан ташқари Я. жамият учун сотиб олинган, бироқ жамият балансига ўтказилмаган паррандачилик фермаси ва унга қаршли иссиқхонани таъмирлаш ишлари учун "Пардоз" МЧЖ билан тузилган шартнома асосида олиб борилган таъмирлаш ишлари бўйича кимга ва қанча миқдорда зарар етказганлиги аниқланмаган, иш ҳужжатларига қараганда, "Пардоз" МЧЖ томонидан шартнома асосида паррандачилик фермаси ва иссиқхонада олиб борилган 134.106.325 сўмлик қурилиш ишлари юзасидан қонунбузилиши ҳолатларига йўл қўйилмаган.

Юқорида қайд этилган хато ва камчиликлар апелляция инстанцияси судининг ҳам эътиборидан четда қолган.

Бундай ҳолда дастлабки тергов органи ҳулосаси билан келишиб бўлмасда, суд ушбу ҳолат бўйича етарли асосларсиз Я.га айблов ҳукми чиқарган.

Жиноят процессуал кодексининг 419-моддаси 1-бандида дастлабки тергов тўлиқ ўтказилмаган бўлиб, уни суд мажлисида тўлдириш мумкин

бўлмаса, ушбу модданинг 4-бандида эса, шу иш юзасидан бошқа шахсларни айбланувчи тариқасида жалб қилишга асослар бўлса ва уларга тегишли материалларни ишдан ажратиш мумкин бўлмаса, жиноят иши қўшимча тергов юритиш учун қайтарилиши назарда тутилган.

Жиноят иши бўйича дастлабки терговнинг тўлалиги таъминланмаганлиги, ишни ҳар томонлама тўлиқ ва холисона текшириб чиқмасдан туриб, шахсларнинг ҳаракатларига ҳуқуқий баҳо бериб бўлмаслиги сабабли, Олий суд жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъатининг 2014 йил 28 августдаги ажрими билан Я. ва А.га нисбатан чиқарилган суд қарорлари бекор қилиниб, жиноят иши Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси орқали қўшимча тергов юритиш учун қайтарилди.

Назорат иши № 5-142-14